

ОДБРАНА ОД ТРАНСНАЦИОНАЛНЕ АГРЕСИЈЕ

РАТ БЕЗ ФРОНТА
И ПОЗАДИНЕ

Прикривени и јавни напади терориста и одлучни противнапади одбрамбених снага земаља које су биле мета терористичких аката у јулу, августу и септембру ове године, очигледно указују на жестину и непредвидивост исхода својеврсне терористичке транснационалне агресије. Реч је о специфичном рату у коме нема ни фронта ни позадине, уз висок степен неизвесности коју ће жртву терористи изабрати за следећи напад.

Јетимичан осврт на терористичке акте насиља у свету у последњих неколико месеци 2005. године, чији су извођачи исламски терористи, недвосмислено указује на то да је у току поодмакла координирана транснационална терористичка агресија, којој државе жртве још увек, првенствено, аутономно покушавају да се супротставе. Будући да не постоје јасна међународна противтерористичка доктрина и стратегија, чак и веома добро организована одбрана појединих држава од те агресије има ограничен домет.

Пракса то потврђује јер носиоци специфичне агресије коришћењем слабости одбрамбеног система држава успевају да избегну урушавање или уништење својих ресурса за тзв. несмртоносно деловање, тако да обнављају своју убилачку моћ коју у погодном тренутку усмеравају чак и против држава које имају "савршен" противтерористички систем.

Дакле, реч је о специфичном рату у коме нема ни фронта ни позадине уз висок степен неизвесности коју ће жртву терористи изабрати за мету следећег напада.

■ ОБЕЛЕЖЈА АСИМЕТРИЧНОГ СУКОБА

Његови актери су појединци, "грађани исфрустрирани неправдом" из више земаља који су се на основу заједничке идеологије удружили у транснационални недржавни колективитет да би "казнили" државе које су

починиле или чине "неправду" колективитету (етничком, националном, верском или цивилизацијском) чија права и интересе они "бране" насиљем.

Један транснационални исламски терористички колективитет (Ал каида) већ петнаестак година показује своју моћ тако што злочиначке замисли директно, веома брутално и синхронизовано реализује наочиглед константно приправних обавештајаца, полицајаца и специјалаца земаља жртава.

Цивилно становништво и најрањивији елементи инфраструктуре у високоразвијеним земљама главна су мета напада транснационалних терориста. Реч је о градској структури – објектима и просторима где су стално или повремено присутне велике групе цивила које је веома тешко заштитити класичним полицијским ангажовањем, а терористи употребљавају средства за примену насиља посредством којих настоје да на што суровији начин убију велики број људи или изазову највећа могућа разарања објеката и паничан страх.

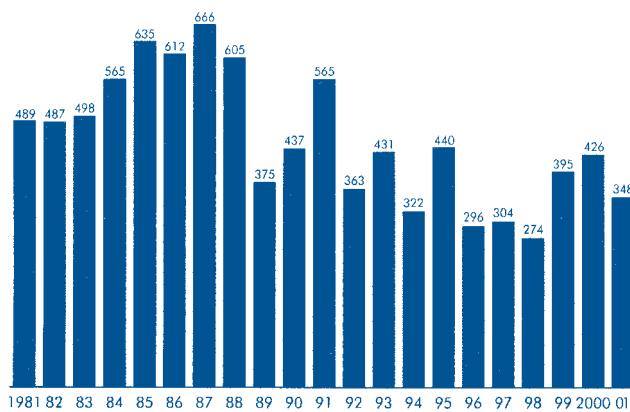
Обележје тог сукоба је и чињеница да су терористи стално заокупљени намером да дођу у посед неке врсте оружја за масовно уништавање чијом употребом би могли знатно повећати своју убилачку моћ. Поред тога, треба имати у виду да актери терористичких подухвата настоје да код непосредне и посредне жртве створе утисак о немогућности одбране.

■ ПРИОРИТЕТИ ОДБРАНЕ

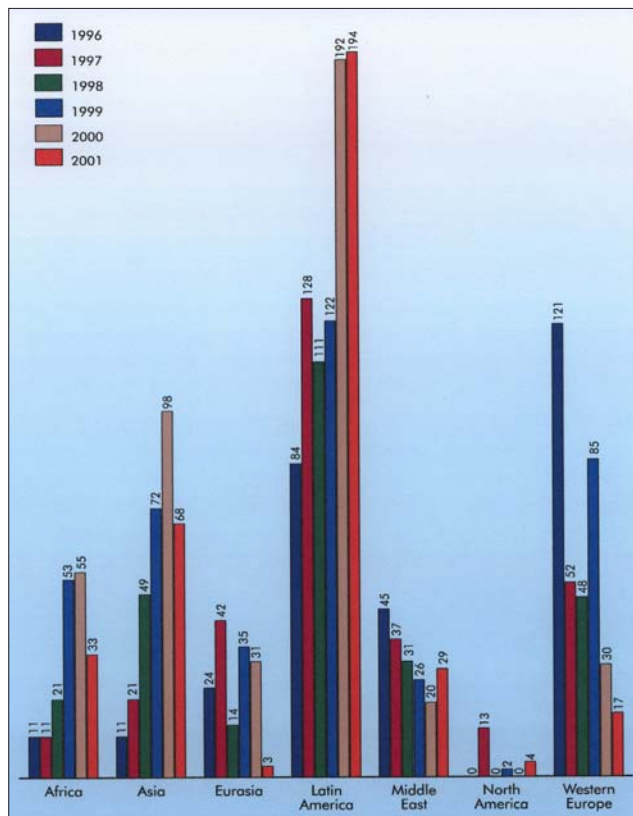
После сваке спектакуларне акције транснационалних терориста, попут Њујорка (2001), Москве (2002), Истанбула (2003), Мадрида и Беслана (2004), Лондона (2005), ургентно су започете и још трају опсежне операције које су резултирале откривањем и уништењем већег броја припадни-

СМРТОНОСНЕ ПЕРЈАНИЦЕ

Уништавање извршилаца терористичких аката, као смртоносних екстремистичких перјаница, треба да представља други по значају приоритет у одбрани од терористичке агресије. Међутим, у пракси тај други приоритет најчешће је у првом плану. Када жртва примењује такав редослед потеза у одбрани од тероризма, то је најпоузданији показатељ да је доживела стратегијско изненађење. Нашла се очигледно у инфериорном положају јер је принуђена да најпре уништава "врх пирамиде" злочиначког мозаика. Уколико при том, истом доследношћу уништава и остале ненасилне елементе злочиначког мозаика (идеолошке, финансијске, обавештајне, пропагандне), постоје реални изгледи да трајно отклони терористичку претњу.



Број изведених терористичких напада од 1981. до 2001. године



Терористички напади по регионима од 1996. до 2001. године

ка Ал каида што је несумњив успех. Међутим, истовремено се заборавља да се успех у одбрани од тероризма не мери брзом кампањском реакцијом на изведени терористички напад, већ способношћу потенцијалне жртве да онемогући његове актере да изведу такво дело.

Уважавањем тог критеријума, лако је идентификовати приоритете у одбрани од терористичке претње, али они се тешко примењују у пракси. Ради се о познатој чињеници да сваком терористичком акту претходи низ криминалних и противзаконитих делатности, које државе нису могле или нису хтеле да онемогуће. Имајући то у виду, онемогућавање екстремиста на конкретном простору да се трансформишу у терористе представља приоритет над приоритетима у одбрани од транснационалне терористичке агресије.

Успешност такве акције загарантована је само у случају да сви субјекти међународне заједнице на исти начин третирају носиоце транснационалне терористичке агресије, будући да их на такву антитерористичку ангажованост обавезују многе резолуције Савета безбедности УН, посебно 1373/01 и 1309/02. Упркос томе, евидентна су бројна несналажења и недопустива одступања, укључујући и свесно повлађивање носиоцима тзв. ненасилних делатности, без којих је незамисливо испољавање насилних терористичких или смртоносних делатности.

Питања ко, на који начин и у којој мери доприноси миту о неуништивости насиља актуелних транснационалних исламских терориста сама се намећу. Да ли су то државе чија власт није суверена на читавој својој територији? Несумњиво да је улога таквих држава веома значајна, јер терористи успевају да успоставе своју суверену "власт" на делу територије на којој несметано развијају бројне противзаконите делатности, поред осталог, усмерене и на заузимању нових територија.

Карактеристичан пример за то јесте јужна српска

покрајина Косово и Метохија где је у последњој деценији 20. века терористичка ОВК месецима и годинама потпуно контролисала неке њене делове и спроводила опсежне припреме за масовно оружано насиље, а безбедносне службе Србије и Југославије нису имале увид у њихове делатности. Накнадно је установљено да су албански екстремисти те припреме спроводили уз помоћ и подршку новца и инструктора Ал каиде.

Треба се запитати и колики је учинак појединих држава у насиљу транснационалних исламских терориста чије владе су се свесно одрекле моралних и законских принципа, будући да су директно или индиректно, тајно или јавно, повремено или континуирано подржавале ту малигну појаву у савременом свету. На пример, како схватити поступак америчког ТВ канала Еј-Би-Си који је 28. јула 2005. емитовао интервју са лидером че-

БАЗА ЗА ТЕРОРИСТЕ

За државне органе Македоније, већ неколико месеци, нерешив проблем је терористичка банда албанских екстремиста која је крајем прошле године окупирао село Кондово недалеко од Скопља и која и данас влада њиме. Њен вођа Агим Краснићи, за којим полиција трага на основу расписане потернице, јавно је запретио властима Македоније да ће у случају полицијског напада на Кондово његове снаге узвратити гранатирањем Скопља.

У тренутку окупације поменутог села муфтија Исламске заједнице Зенун Бериша позивао је на џихад и доводи се у везу са Ал каидом. Имајући у виду статус Краснићија (особа на потерници), могуће је претпоставити да ли би у Кондову могао да нађе сигурно склониште било који припадник Ал каиде за којим се трага у свету. Треба ли се онда чудити зашто се члан мадридске ћелије Ал каиде, Мароканац Абделмаид Бушар упутио на Балкан? Вероватно је имао намеру да дође до неког сигурног склоништа попут села Кондово.

ченских терориста Шамилом Басајевим, налогодавцем злочина у Беслану 1. септембра 2004, омогућивши му да изјави да ни он ни његови саборци нису убијали децу и да његове снаге делују методама које су "разумне и прихватљиве".

■ (НЕ)МИРОТВОРЦИ

Посебно је важно и питање о томе колики је допринос мировних мисија ОУН у транснационалном тероризму на појединим подручјима у свету где су упућене да стабилизују ситуацију после ратних сукоба. Информације о томе са простора Западног Балкана су поразне. Подсетимо да је Дејтонским мировним споразумом о БиХ наложено да до 16. јануара 1996. муџахедини напусте тај простор. Влада Федерације БиХ и Сфор нису испоштовале споразум, јер је група од око 200 муџахедина, следбеника Ал каиде све до 2001. године боравила у Бочињу, а доказано је да су се ту одмарали многи терористи са међународних потерница и да су одатле кретали у терористичке нападе широм света.

Још су поразније информације у вези са Мисијом ОУН на Космету, јер су албански терористи за претходних неколико година вишеструко ојачали и у складу са теоријом џихада све агресивније прете Унику и Кфору.

Уместо закључка треба рећи да одбрана од транснационалне терористичке агресије неће бити успешна све док на Земљи постоје микролокације на којима се терористи осећају безбедно. ■

Др Милан МИЈАЛКОВСКИ



УКРАТКО

САРАДЊА СА ИНСПЕКТОРАТОМ ОДБРАНЕ РУМУНИЈЕ

Делегација Инспектората Министарства одбране Румуније, коју је предводио начелник те установе генерал-потпуковник др Василе Апостол, од 3. до 6. октобра посетила је Инспекторат одбране СЦГ.

У складу са Планом билатералне војне сарадње, размењена су сазнања из рада два инспектората. Посебна пажња посвећена је искуствима Инспектората одбране Румуније, о његовом месту и улози у трансформацији армије у склопу транзиције друштва, те у стварању услова за остварење увида највиших институција законодавне и извршне власти у токове трансформације и делатност у армији.



РЕГУЛИСАНО УПУЋИВАЊЕ У МИРОВНЕ МИСИЈЕ

У Службеном војном листу објављен је Правилник о критеријумима за избор и припремање професионалних припадника Војске, особља цивилне заштите и запослених у органима Управе Савета министара за упућивање у мировне операције и друге активности у иностранству.

Припадници Војске који се упућују у мировне операције у иностранство морају бити држављани СЦГ, имати статус професионалних припадника Војске или особе из других структура и потребну здравствену и психофизичку способност. Такође, морају испуњавати и посебне услове, који се односе на прописан чин, одређене године живота, степен познавања страног језика и степен стручне спреме.

Кандидати морају бити оспособљени и за обављање општих и посебних дужности у мировним операцијама и другим активностима у иностранству, а обука појединаца реализује се на основу планова и програма обуке које израђује Центар за мировне операције, док се обука јединица спроводи на основу планова и програма које одобрава начелник Генералштаба ВСЦГ.

Одлуку о упућивању кандидата на обуку у иностранство доноси министар одбране, на предлог Центра, док одлуку о упућивању кандидата на обуку у земљи доноси начелник Генералштаба ВСЦГ.

Након обављене обуке, Центар кандидатима издаје сертификате о оспособљености за обављање дужности у мировним мисијама. На основу базе података професионалних припадника Војске и особља из других структура, коју ће формирати Центар у сарадњи са организационом јединицом Министарства одбране надлежном за људске ресурсе и надлежним органима држава чланица и Савета министра, биће сачињене листе кандидата.

Листе кандидата Центар ће формирати за војне посматраче, командно-штабне дужности и остале дужности у мировним мисијама и другим активностима у иностранству.